

LBRIS

We know
books

PĂRINTELE DOCTOR
MIHAI-ANDREI ALDEA

ORTODOXIA
ȘI ARTELE MARTIALE

SCARA
Print

CUPRINS

CÂTEVA CUVINTE
DESPRE ORTODOXIE ȘI ARTE MARȚIALE

MICĂ LĂMURIRE	9
CE ESTE ORTODOXIA?.....	9
CUM PRIVEȘTE ORTODOXIA	
ARTELE MARȚIALE ȘI PRACTICAREA LOR?	11
CE SUNT ARTELE MARȚIALE?	12
SCURTĂ INCURSIUNE ISTORICĂ	
ASUPRA ARTELOR MARȚIALE ÎN LUME.....	34
CE SPUN SCRIPTURILE.....	61
CE SPUNE SFÂNTA TRADIȚIE.....	64
PRIMELE VEACURI CREȘTINE ÎN ARMENIA.....	65
PRIMELE VEACURI CREȘTINE ÎN IMPERIUL ROMAN	66
SFINȚI MILITARI ROMANI	68
APOLOGEȚII ȘI ALȚI MĂRTURISITORI CU SCRISUL	76
ALTE MĂRTURII DIN PRIMELE TREI VEACURI CREȘTINE.....	77
SFÂNTUL CONSTANTIN CEL MARE.....	85
ȘI TRADIȚIA MERGE MAI DEPARTE.....	86
DAR OARE NU SUNT ACESTEA EXCEPȚII?	
EXCEPȚII CARE CONFIRMĂ REGULA?.....	88
DOUĂ SCURTE LĂMURIRI.....	91
ȘI CE VOI MAI ZICE?	99
CUVINTELE UNUI SFÂNT	102

CUVINTELE ALTUI SFÂNT	113
ÎN VREME DE RĂZBOI.....	114
PĂREREA BISERICII SAU..	
PĂRUTU-S-A DUHULUI SFÂNT ȘI NOUĂ.....	123
ȘI TOTUȘI... DE UNDE ATÂTA OSÂNDIRE?.....	129
CELUI CE ÎȚI DĂ O PALMĂ PESTE OBRAZ, ÎNTOARCE-I-L ȘI PE CELĂLALT!	138
DAȚI TUTUROR CINSTE, IUBIȚI FRĂȚIA, TEMEȚI-VĂ DE DUMNEZEU, CINȘTIȚI PE ÎMPĂRAT!.....	149
FRĂȚILOR MINCINOȘI, CARE VENISERĂ, FURIȘÂNDU-SE,... CA SĂ NE ROBEASCĂ..., NICI MĂCAR UN CEAS NU NE-AM PLECAT CU SUPUNERE (GALATENI 2, 4-5)	150
ULTIMA LEGIUNE?	153
CHIPURI ALE MOȘTENIRII CONSTANTINIENE	165
DAR OARE CE ÎNSEAMNĂ CĂ <i>ROMÂNII AU PUTUT ȚINE FRUNTEA SUS?</i>	174
STAREA POPORULUI SUB FANARIOȚI ȘI URMĂRILE EI	175
DAR LUPTA MERGE MAI DEPARTE ȘI...	177
SĂ FIM REALIȘTI... SE MAI POATE FACE ACUM AȘA CEVA?	181
SUPUNEȚI-VĂ STĂPÂNIRILOR!.....	189
ROMÂNUL E NĂSCUT... OȘTEAN	198
ȘI TOTUȘI SE POATE MAI MULT!.....	200
ȘI IAR: A MAI RĂMAS CEVA?	205
CERCETAȚI TOATE, ȚINEȚI CE ESTE BINE!	210
ȘI TOTUȘI MULȚI GÂNDESC ALTFEL, DEȘI SUNT CREȘTINI, ȘI ADUC ARGUMENTE ÎMPOTRIVĂ.....	225
TOATE ÎMI SUNT ÎNGĂDUITE, DAR NU TOATE ÎMI SUNT DE FOLOS. TOATE ÎMI SUNT ÎNGĂDUITE, DAR NU MĂ VOI LĂSA STĂPÂNIT DE CEVA.....	259
FERICIȚI FĂCĂTORII DE PACE.....	262

CUVÂNTUL SPECIALIȘTILOR

I.....	267
II.....	269
POSTFAȚĂ.....	274

ANEXE

ANEXA I.....	285
ANEXA II.....	294
ANEXA III.....	296
ANEXA IV.....	298
ANEXA V.....	301
ANEXA VI.....	312
ANEXA VII.....	326

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

A. CĂRȚI, ANTOLOGII, BROȘURI.....	330
B. ARTICOLE ȘI STUDII.....	353
C. PRINCIPALELE LINK-URI FOLOSITE.....	366

CÂTEVA CUVINTE DESPRE ORTODOXIE ȘI ARTE MARȚIALE

(MAI ALES LA ROMÂNI)

MICĂ LĂMURIRE

Mulți cred că știu lucruri, pe care, de fapt, nu le înțeleg mai deloc. De aceea, ca să fii limpede în gândire și cuvânt, ca să stai în Adevăr, este nevoie, mai ales în domenii mai sensibile, să definești foarte bine termenii, împrejurările, relațiile – tot ceea ce poate ajuta la înțelegerea și cunoașterea lucrurilor în profunzime și așa cum sunt. Acest lucru vom încerca să-l facem aici, pas cu pas. Începând, firește, de la cuvintele *Ortodoxie* și *arte marțiale*.

CE ESTE ORTODOXIA?

O*rtodoxia* este numele sub care sunt cunoscute câteva realități complementare:

- Credința sau Învățătura revelată și lăsată tuturor oamenilor de Mântuitorul Iisus Hristos, prin Biserica Sa, până astăzi, ca să-L cunoască pe Dumnezeu-Sfânta Treime și să dobândească viața și fericirea Lui veșnice;

- Biserica Sa văzută, cu toate bisericile locale întreo-laltă;
- Creația specifică – teandrică¹ – a ortodocșilor din toate timpurile, cu toate culturile, civilizațiile, frescele, literatura și celelalte lucruri ce o alcătuiesc;
- Poporul ortodox.

Ortodoxia, ca Biserica lui Hristos, a păzit Ortodoxia ca Învățătura lui Hristos, spre a o putea dăruii tuturor celor ce caută Adevărul, tuturor celor ce Îl caută pe Dumnezeu.

Trecând prin valurile istoriei, Biserica a fost întâmpinată de tot felul de întrebări, unele ale unei vremi, altele general-umane, altele foarte înalte, trecând uneori chiar și de hotarele Raiului. Acolo unde a avut descoperire de la Dumnezeu, Biserica a răspuns, arătând ce i se arătase. Acolo unde știa că nu este rostul său a da răspunsuri, a lăsat, firesc și sănătos, ca răspunsurile să fie date de cei lăsați de Dumnezeu pentru aceasta.² Acolo unde știa că nu se pot afla răspunsuri, a arătat acest lucru.³

¹ Teandria înseamnă împreună-lucrarea între Dumnezeu și om. În Ortodoxie totul este teandrie sau rătăcire.

² Spre deosebire de religiile zis creștine, dar de fapt abătute de la Învățătura lui Hristos, Ortodoxia a dat mereu o mare libertate celor care au vrut să înainteze în cunoașterea unor domenii la prima vedere non-teologice, ca felurile meșteșuguri sau științe. Ea a privit mereu pricepera în aceste domenii ca un dar de la Dumnezeu, cu singura „restricție” – de altfel, de bun-simț – că trebuie folosite spre a face bine. Fenomene asemănătoare Inchiziției, regimului lui Zwingli sau Calvin în Elveția ș.a.m.d. au fost mereu străine Ortodoxiei – ba chiar a avut, de multe ori, ea de suferit de pe urma lor.

³ De pildă, cunoașterea *firii* lui Dumnezeu este o zonă inaccesibilă omului, fiind atât în afara oricăror posibilități de observație, cât și în afara Revelației primite.

Ne vom feri acum de a vorbi despre toată uriașa bogăție a întrebărilor și răspunsurilor din Ortodoxie. Vom încerca numai – și foarte pe scurt – să lămurim în lucrarea de față o întrebare, care, mai ales în ultima jumătate de secol, a devenit, în multe părți, deosebit de apăsată:

CUM PRIVEȘTE ORTODOXIA ARTELE MARTIALE ȘI PRACTICAREA LOR?

Credem că întrebarea poate să nu intereseze pe unii. De asemenea, credem că mulți sunt siguri că au deja răspunsul la această întrebare.

Îi rugăm însă, și pe unii, și pe alții, să aibă răbdare – o mare virtute creștinească! – și să citească până la capăt. Vor vedea abia apoi dacă tema este sau nu de însemnătate pentru Biserică și pentru ei. Și, de asemenea, vor putea vedea în ce măsură părerea lor este adevărată sau nu ori, cel puțin, vor putea vedea unele fapte și argumente vrednice, oricum, de a fi cântărite cu seriozitate. Să nu uităm porunca Duhului Sfânt: *cercetați toate, păstrați ce este bun* (I Tesaloniceni 5, 21), cu varianta de traducere *toate să le încercați, țineți ce este bine*, care are exact același înțeles. Vom încerca, față de mărimea subiectului, să tratăm cât mai pe scurt, dar și cât mai complet problema. În „câteva cuvinte” (nu chiar câteva!) care să lămurească, nădăjduim, cât mai mult lucrurile.

Și, înainte de toate, să vedem:

CE SUNT ARTELE MARȚIALE?

Căci, evident, spre a putea merge (bine) mai departe, trebuie lămurită o expresie, atât de răspândită și atât de puțin înțeleasă: *arte marțiale*.

Chiar așa! *Ce sunt artele marțiale?*

Cei mai mulți ar răspunde ceva de genul „forme de bătaie”, „stiluri de luptă” sau altceva asemănător, toate venite de undeva din răsăritul (extrem al) Asiei: kung-fu, wushu, karate etc.

Asemenea răspunsuri, foarte des întâlnite, au trei cusururi mari: sunt *subiective, inexacte și incoerente*.

Pentru o discuție serioasă, științifică, dar mai ales teologică, ele nu pot constitui un punct de pornire – deși pot fi o temă de discuție ulterioară. Căci orice discuție științifică sau teologică adevărată se întemeiază pe *o definiție cât mai riguroasă a termenilor folosiți*.

În cazul de față, cum *artele marțiale* sunt subiectul fundamental al discuției, fără o definiție coerentă, exactă și obiectivă a lor, o discuție *serioasă, științifică și teologică*, este cu neputință.

Vom apela, prin urmare, la câteva definiții de dicționar, și în primul rând ale unor dicționare girate academic.

Astfel, în DEX⁴, prin *marțial* se înțelege, în afară de „solemn și grav; impunător” – ceea ce e evident în afara subiectului nostru –, și „ostășesc, militar; de război”.

⁴ *Dicționarul Explicativ al Limbii Române*; abrevierea DEX este folosită inclusiv în lucrările academice, astfel încât o vom folosi și noi.

Deci, *artele marțiale* ar fi *artele ostășești* sau *artele militare* sau *artele de război*. Ceea ce, de altfel, este foarte adevărat!

Dar cum se poate, oare, lega de cuvinte precum „ostășesc”, „militar” sau „de război” cuvântul „arte”? Ce relație poate fi între asemenea termeni?

Ei bine, DEX-ul ne poate ajuta și în această privință!

Cuvântul de origine latină *artă* (din lat. *ars, artis*) înseamnă două lucruri, înrudite, însă departe de a fi identice.

Pe de o parte, prin *artă* se înțelege acea „activitate a omului care are drept scop producerea unor valori estetice...” ș.a.m.d. Aici intră broderia, pictura, sculptura, teatrul și altele asemenea, ori operele („de artă”!) create prin această activitate. Înțeles care, de altfel, este mai nou, deși este mult mai larg folosit azi decât celălalt sens, mai vechi.

Pentru că, pe de altă parte, prin *artă* se înțelege și „îndemânare deosebită într-o activitate; pricepere, măiestrie. *Îndeletnicire care cere multă îndemânare și anumite cunoștințe.*” [s.n.]

Acest al doilea sens este cel care ne lămurește!

Și care, de altfel, este cel mai vechi înțeles al cuvântului *ars, artis*.

Dacă folosim acest al doilea sens, de *îndeletnicire care cere multă îndemânare și anumite cunoștințe*⁵, obținem adevăratul înțeles al expresiei *arte marțiale* și logica alăturării celor doi termeni aparent antagonici.

⁵ Prin „anumite cunoștințe” credem că autorii au vrut să desemneze acele cunoștințe deosebite sau specifice ale unui domeniu, mai puțin accesibile sau mai puțin inteligibile pentru omul comun, nepregătit sau neînzestrat.

Deci, prin *arte marțiale* se înțeleg de fapt *artele militare* sau *artele ostășești* sau *artele de război*, în sensul *părții celei mai înalte a științei militare ce studiază teoria și practica pregătirii și ducerii acțiunilor de luptă și a războiului*.

Aceasta este, de fapt, și definiția pe care o dă MDE⁶ *artei militare*. Termen care este doar forma singulară și „apdatată” a *artelor marțiale*.

Doar că o studiere mai atentă a MDE ne ajută să observăm felul în care *subiectivismul* – iar în acest caz *subiectivismul politic* – influențează definirea termenilor. Nu este vorba de un aspect secundar, căci, după cum vom arăta, influența *subiectivismului politic* comunist din anii (19)50-70 a lucrat (și lucrează) până în vremurile noastre.

În acest dicționar amintit mai sus, MDE, avem definiții ale *artei și marțialului* foarte asemănătoare celor din DEX. Nu este un lucru uimitor, întrucât atât la MDE, cât și la DEX lucrările erau controlate în anii amintiți de aceleași foruri. Totuși, în MDE avem și expresia *artă militară* – la termenul *artă* –, expresie ce lipsește din DEX. Prezența acestui termen devine cu atât mai interesantă cu cât la *artele marțiale* pe care le-am găsit în lucrare – *box, jiu-jitsu, judo, scrimă, tir* – termenul de *arte marțiale* nu este niciodată folosit, dar nici cel de *artă / artă militară(e)*. Și nu este vorba despre vreo lipsă de cultură a realizatorilor dicționarului!

De pildă, pentru *box* avem definițiile:

⁶ *Micul Dicționar Enciclopedic*; ediția din 1978. Apare într-o altă formă și în DLRM, 1958: „*Ramură a științei militare care se ocupă cu metodele privitoare la ducerea operațiunilor militare.*”

1. *Ramură sportivă în care doi parteneri luptă între ei pe ring, după anumite reguli, cu pumnii îmbrăcați în mănuși speciale; pugilistică.* 2. *Armă albă, constând dintr-o bucată de metal cu găuri pentru degete, cu care se atacă, ținând pumnul strâns.*

Prezența celei de-a doua definiții este un prim semn al unei culturi (a autorilor) ce depășește hotarele unei viziuni obligatoriu înguste, mărginite la ceea ce se poate vedea prin prisma sporturilor oficiale. Desigur, *boxul* este și un sport ca cel descris în definiție. Dar nu numai atât! De fapt, acel *box* din definiția (1) a MDE este o formă târzie a *boxului englezesc*. Dar *boxul englezesc* nu este nici singurul, nici primul, nici ultimul tip de *box*. Era imposibil ca autorii MDE să nu fi știut de *boxul grecesc* și respectiv *roman*, sau de cel *rusesc* ori *franțuzesc*. Totuși, niciunul dintre acestea nu apare în acest loc.

Evident, se poate spune că aceasta este o *mică* enciclopedie, astfel încât era firesc să se lase deoparte termenii mai rari.

Totuși, la aceeași pagină cu *box-ul* apar alți doi termeni din aceeași familie lexicală: *boxer* și *boxeri*. Redundant, nu? Ce rost are ca singularul și pluralul să formeze categorii diferite? Mai ales că este o *mică* enciclopedie, nu una mare!

Totuși, dacă *boxer-ul* din MDE este sportivul ce practică *boxul* (1), sau *pugilistul*, prin termenul de *boxeri* se înțelege altceva:

Poreclă dată de europeni chinezilor participanți la răscoala I-he-tuan (1899-1901).

Interesant și provocator, nu-i așa? Oare despre ce este, de fapt, vorba?

În partea a doua a definițiilor MDE, cea pentru nume proprii, apare încă o explicație:

I-HE-TUAN (*Societatea dreptății și armoniei*), societate secretă a țăranilor și meșteșugarilor din China, înființată la începutul secolului XIX. În 1889-1901 a organizat o puternică răscoală în Nordul Chinei, cunoscută în istorie și sub numele de „răscoala boxerilor”.

Dincolo de greșeala de tipar a începutului răscoalei (corect 1898, luna martie), rămâne de observat că *boxerii* acestei răscoale sunt amintiți, deși nu constituie, mai ales pentru o enciclopedie românească, un subiect mai însemnat decât *boxul francez (savatul)* sau cel rusesc, ori decât cel greco-roman (menționat, de altfel, în felurite lucrări legate de mitologia greco-romană, dar și de istoria Olimpiadelor și multe altele asemenea, deci relativ celebru în lumea sportului).

Numele de *boxeri* li s-a dat răsculaților din pricină că s-au bazat pe o largă cunoaștere a artelor marțiale chinezești, numite pe atunci *box chinezesc*. Este însă de observat că nici acest lucru nu este menționat în MDE, cum nu se spune că societatea și-a schimbat numele în „*Pumnii dreپți ai armoniei*” sau „*Societatea pumnilor dreپți și armonioși*”. Observăm că autorii s-au folosit de receptivitatea Partidului Comunist față de *răscoalele populare* ca să introducă *boxerii* în MDE, ferindu-se însă, cu dibăcie, de aspectele „ideologic greșite” – faptul că răsculații erau practicantți fervenți ai artelor marțiale chinezești și oameni religioși (idei inadmisibile în România acelor ani).

De asemenea, în MDE apar arte marțiale ca *jiu-jitsu* și *judo*, nu și *karate*.⁷ Însă chiar și acestea două **nu sunt numite arte marțiale**, ci „*gen de lupte în stil liber...*” și respectiv „*sport...*”⁸.

Am spus mai sus că nu se amintește de boxul francez, de cel rusesc, de cel grecesc sau roman „în acest loc”, adică la termenul de *box*. Amintim de faptul că la alte cuvinte cu largă folosire – de pildă, la *artă!* – se adaugă în MDE și formele compuse – ca *artă militară*. Aici, la *box*, o asemenea detaliere lipsește. Totuși boxul greco-roman este amintit la un termen mult mai rar și mai puțin interesant pentru cei mai mulți: *pugilat*. Dacă, pe de o parte, termenul de *pugilist* este simplu echivalat cu cel de *boxer*, pe de altă parte, acela de *pugilat* cuprinde măcar o parte din noțiunea străveche despre care am vorbit:

Formă de luptă în doi la jocurile olimpice antice (688 î.e.n.), în care adversarii se luptau cu pumnii goi; p. [pugilatul, n.n.] este premergătorul boxului de astăzi.

Trebuie să notăm aici două aspecte esențiale:

Întâi, faptul că vorbindu-se despre „jocurile olimpice antice” se notează data primei consemnări a pugilatului la o olimpiadă, nu a intervalului în care au avut loc asemenea jocuri!

Al doilea, faptul că se spune că *pugilatul* sau *boxul grecesc* era o luptă „cu pumnii goi”. În realitate, pumnii erau înveliți în benzi de pânză sau piele întărite cu monturi de plumb sau bronz, cu piatră sau fâșii de metal etc.

⁷Nu este menționat nici în DLRM, E.A.R.P.R., București, 1958.

⁸În DLRM 1958 nu se menționează nici *jiu-jitsu*, nici *judo*.